

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

Quæstio II. An Coloni, undecimum manipulum per centum & ampliùs
annos pro Decimis solventes, adigi justè valeant ad solvendum deinceps
manipulum decimum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

QUÆSTIO II.

An Coloni, undecimum manipulum per
centum & amplius annos pro decimis solven-
tes, adigi justè valeant ad solvendum
deinceps manipulum de-
cimium?

Rationes dubitandi.

Videtur, quòd sic. 1. quia ip-
sum nomen & natura decimarum,
quod determinatè decimam fru-
ctuum partem denotat, nec mino-
rem nec majorem. *can. 4. caus. 16.*
q. 7. can. 66. q. 1. ead. caus. ergo un-
decimus manipulus repugnat na-
turæ ac nomini decimarum; verba
enim in propria ac nativa significa-
tione sunt accipienda. *l. non aliter*
ff. de legat. III. & naturæ rerum sunt
immutabiles, ut habet constans
Philosophorum & Jurisperitorum
gnoma. Idem eruitur

2. ex Jure Communi, quod,
ubique loquitur de decimis, hac
ipsa utitur voce, & Decimas integrè
ac sine diminutione persolvi man-

dat. *c. 4. 5. 8. 21. 23. 26. 28. 33. 40*
t. 1. de Decimis; si verò non decimus
sed primùm undecimus manipulus
exsolveretur, Decima non integrè
sed cum diminutione præstaretur.
Quinimò

3. hæc ipsa determinatà quotà
ipso etiam Jure Divino etiam novum
in novo Testamento debita est, ut
docent Abb. *in c. 31. de Decim. n. 9.*
10. Hostiens. *in c. 24. eod. c. 32.*
tit. Innoc. in c. fin. de Paroch. dicens,
hæreticum esse aliter sentire: idem
tenet communis antiquorum Ca-
nonistarum, quibus ex recentio-
ribus accessit P. Anacl. Reiffenstuel
h. t. n. 13. non sine claro textu Juris
Canonici *in c. 25. eod. ibi*; Decima
Di.

Divina institutione debentur. Idem asserit S. Gregor. VII. in Concilio Lateranensi, relatus in *can. 1. caus. 16. q. 7.* his verbis: *Decimas, quas fideles præcipiente Domino offerunt. Juri autem Divino nulla consuetudo aut usus contrarius derogare potest. Unde*

4. Ruit præcipuum fundamentum, cui innituntur coloni, qui sere in solo temporis lapsu, & continuata per centum & amplius annos observantia, usu, consuetudine, aut præscriptione se fundant, asserentes, ab immemoriali tempore à se & suis maioribus non nisi undecimum manipulum pro decimis legatum fuisse, adeoque pridem jam esse præscriptum contra manipulum decimum; nam Jus Divinum sicut consuetudinem contrariam, ita nec præscriptionem patitur. Adde, quòd hæc præscriptio destituta sit necessariis à Jure Humano requisitis, nempe *justo titulo, & legitima possessione*; siquidem coloni, ut ex facti specie elucescit, diminutas ad undecimum manipulum decimas non alio titulo collegerunt nisi titulo *locati-conducti*, qui ad præscribendum à nemine habetur pro idoneo, neque conductor ullam habet veram possessionem. *si possidere §. Inst. de Interdictis*; cum

non suo, sed Communitatis decimatoris nomine, collegerint: quo pacto ipsa Communitas semper mansit in possessione, & suæ possessionis causa per conductores mutari non potuit. Accedit, quòd Communitas semper extiterit in invincibili ignorantia de præstatione undecimi manipuli: sed præscriptio, utpote introducta in pœnam negligentium, *pr. Inst. de usucap.* non procedit contra invincibiliter ignorantes aliquid fieri in præjudicium sui juris, tanquam omni culpa carentes. Aque parùm prodest colonis

§. Observantia similis per viciniam, eò quòd hæc observantia, tanquam Juri Communi contraria, strictæ sit interpretationis, adeoque nec à loco ad locum, nec à persona ad personam extendenda. Accedit, quòd in quibusdam vicinæ locis etiam numeratio decimi manipuli, quæ Juri Communi & Divino conformis, in usu esse dicatur; exempla enim per alia exempla, imò per unicum, præsertim Juri conforme, evolvantur. Nicolaus

Everhard. *in loco. à simili.*

Cravetta *Conf.*

987. &c.

X

Ra.

Rationes decidendi.

His tamen insuper habitis non dubito asserere, hos colonos deinceps justè adigi non posse, ut ab observantia, quæ tanto jam tempore apud ipsos viguit, recedant, & decimos quosque manipulos de suo frumento pro Decimis secernant. Relinquendi proin sunt in recepto hucusque usu secernendi undecimos, supposito nimirum (quod omnino subsistere ex actis & agri-
 tis manifestum esse puto) quod convincenter probare possint vel probent debitam hujus usûs antiquitatem, nimirum, si Communitas ista Ecclesiastica Decimas quæstionis possideat ex jure Parochiali, h. e. si non solum decimæ, sed etiam ipsa Ecclesia Parochialis pleno jure sit ipsi incorporata, tempus immemoriale, vel 40. annorum cum titulo; si verò eas teneat non ex jure parochiali, uti apparet, 40. annorum sine titulo; si nimirum se fundent in præscriptione: aliud foret, si se fundarent in consuetudine tum hujus loci tum vicinæ; tum enim foret possent sufficere 10. anni; cum etiam Juri Ecclesiastico derogetur per consuetudinem longam & rationabilem. Sed, ut adverti, arripuerunt coloni viam præscriptionis. Quod autem probare con-

cludenter deberent vel tempus immemoriale, vel 40. annorum cum titulo, si unà cum decimis ipsa Ecclesia Parochialis esset Communitati pleno jure incorporata, ita ut Prædictus Communitatis sit loci Parochus principalis & in habitu, constat ex c. 15. x. & c. 1. in 6. de Præscrip. & quod 40. anni sine titulo, si non Parochia ipsa, sed solum utilitas temporalis decimarum Communitati sit incorporata, vel potius attributa per privilegium, conventionem &c. sufficiant ad præscriptionem & requirantur, si nempe præscriptio currit contra Ecclesiam, aut communitatem Ecclesiasticam, ac respiciat bona immobilia, vel jura stabilia immobilibus æquivalentia, uti est jus decimandi, patet ex c. 4. 6. 8. eod. x. & ex authent. quas Allisones, C. de SS. Eccles. & Nov. 1. l. 1. cap. un.

Ut autem legitima & convincens probatio fiat in hoc casu vel temporis immemoralis vel 40. annorum, necessarium est 1. ut testes, de eo deponentes, non sint talia communitatis membra & viri, qui & ipsi ad solvendas decimas obligantur; secus enim tanquam testes in propria causa pro legalibus non possent haberi, cum ex eorum testimonio utilitas in ipsos redundaret. *xxi. gl. & DD.*

DD. in l. nullus ff. & l. omnibus. C. de testibus. Mascard. de Probat. vol. 4. concl. 1364. n. 1. 2. 4. 48. Barthol. in l. in tantum §. universitatis ff. de ver. divis. Bald. Conf. 168. n. 1. lib. 2. & conf. 10. n. 2. lib. 3. Roman. Alex. &c. Pro testibus igitur seligendi & admittendi erunt extranei & vicini, notitiam rei habentes, vel inquilini quidem, at oneripendendi decimas non obnoxii, modò sciant & proprio sensu perceperint, semper & per dictum tempus primùm undecimos manipulos pro decimis in hoc loco segregari consuevisse. 2. ut hi testes priùs Juramentum præstent de fideliter dicenda veritate; nam testis non jurato non creditur in Judicio in præjudicium tertij, ut habet Brocardi cum ex c. 5. 17. 29. 39. 51. & l. 9. 10. C. de testib. desumptum. 3. ut, si de tempore immemoriali deponere deberent, Interrogatoria vel Articuli ritè ponantur, nimirum an proprio sensu per 40. annos perceperint aut viderint, in hoc loco undecimos decimari manipulos consuevisse: an non sciant, vel audiverint, quando & ex qua causa sic decimari captum: an de contrario usu nihil unquam audiverint, nec noverint aliquem, qui audisset vel vidisset, à tempore immemoriali observatum aliter fuisse: & an communis fama aut opinio in hoc loco sit, neminem scire initium decimationis taliter factæ. Scio equidem, multos, à gloss. in c.

1. de Præscript. in 6. & Mynf. cent. 1. observ. 30. seductos, solere etiam interrogatorium formare de auditu positivo, an nimirum testes à maioribus audiverint, semper sic fuisse observatum; sed Juri & rationi longè conformius esse mihi satis demonstrasse videor in meo Manipulo Casuum casu 2. omnino sufficere ad probandum tempus immemorabile, si testes interrogentur & deponant de auditu negativo, quòd nempe nec ipsi contrarium unquam audiverint à maioribus, nec aliquem noverint, qui contrarium vel initium hujus moris sciret, & communis opinio sit, à nemine sciri contrarium fuisse observatum, & quando sic observari captum. Si verò probandum foret præcisè tempus 40. annorum, sufficeret, si testes deponerent de propria experientia hujus moris per 40. annos continuati, nec ulterius urgendi forent, neque ad proferendum titulum, v. g. conventionis, transactionis, concessionis &c. vel ad eum, si quem proferrent, probandum; quia in præscriptione 30. vel 40. annorum de Jure præsumitur titulus, can. 15. V. si autem. caus. 16. q. 3. c. 1. cit. l. 4. C. de præscript. 30. vel 40. Nisi nimirum detegatur titulus manifestè vitiosus; tunc enim juxta probabiliorem rueret præsumptio tituli, consecutivè & præscriptio; cum præsumptio debeat cedere veritati.

Enervatur Opposita.

Primum per se satis elumbe est ; quamvis enim nomen & natura decimarum per se & originaliter dicat certam & determinatam quotam, seu *decimam* partem fructuum, ex communi tamen sensu doctorum & indoctorum atque ab experientia constat, quod appellentur decimæ adhuc, & in æstimatione morali pro decimis habeantur, licet sint per consuetudinem, præscriptio- nem, conventionem &c. diminutæ, vel etiam auctæ, ita ut vel undecima, vel duodecima, vel vigesima pars fructuum, vel etiam nona, vel quinta pro decimis solvatur, ut vel ipsis adversariis notum est: sic *quarta* decimarum Episcopis debita per consuetudinem, privilegium &c. quandque migravit in *tertiam*, imò in multis locis omnino abrogata est. Nec fit propriè dicta mutatio naturæ vel essentiæ decimarum, sed loco unius substituitur alia, & pro parte decima substituitur undecima, retento tamen adhuc nomine decimarum.

Secundum corrumpit *ex c. generi de R. J. in 6.* & ex recepto apud omnes principio, vi cuius nemo negat, Juri Communi posse & sæpius solere derogari per Jus speciale Consuetudinis, Statuti, Privilegij, Præscriptionis &c.

Tertium absolute negatur cum S. Thoma 2. 2. q. 87. art. 1. in 6. Covarruv. Gutierrez, Laym, Pirhing, Van-Espen, & hodie communissima fere omnium tam Theologorum quam Canonistarum, qui rem solertiùs rimati sunt & profundius inspexerunt, quam Canonistæ antiqui, passim negantium, decimas formaliter spectatas, seu quotenas sunt determinata quota, vel determinatè *decima* pars fructuum, in Novo Testamento, etiam Parochis, deberi Jure Divino, & quidem ex duplici capite. 1. quia in Novo Testamento nullus extat textus Juris Divini *decimam* fructuum partem, seu determinatam quotam præcipientis; Leges autem Veteris Testamenti, Cæremoniales & Judiciales, ad quas priores referuntur etiam lex decimarum, per Christi adventum abrogatæ & emortuæ sunt. ut habet unanimis Doctorum ex c. 7. 8. ad Hebr. c. 4. ad Gal. 6. un. de purificatione post partum. 2. quia constat ex Jure Canonico, in Nova Lege decimas per consuetudinem, privilegium, dispensationem &c. quæ omnia contra Jus Divinum nihil possent, imminui vel etiam omnino apud aliquos abrogari. c. 20. c. 32. de Ref. *decim.* Trid. sess. 25. c. 13. Ad-

Ad ducti quoad speciem contrarij textus exaudiendi sunt vel de decimis materialiter sumptis & quoad substantiam consideratis, in quantum necessaria sunt ad congruam sustentationem Parochorum, & eorum, qui fidelibus Sacramenta & alia spiritualia ministrant, ac aliunde de congrua provisi non sunt; vel in hoc sensu, quod originaliter & in Antiquo Testamento decimæ à Deo introductæ & præceptæ fuerint, quod tamen præceptum in Nova Lege rursus expiravit, Ecclesia autem ad imitationem antiqui Testamenti decimas de novo præcipiens non resuscitavit præceptum Divinum, nec resuscitare potuit, ita ut urgeret adhuc præceptum Divinum, sed posuit novum præceptum, quod est merè Ecclesiasticum, per consuetudinem, præscriptionem &c. mutabile.

Quartum, & quia directè meum principale fundamentum aggreditur, præcipuum ferè, jam est enervatum in præcedentibus, cum Jus Divinum quoad legem decimarum ex una parte jam sit sublatum, Ecclesiasticum verò sicut per consuetudinem, ita per Præscriptionem &c. auferibile & limitabile sit, ut ex ipsis SS. Canonibus aperte demonstratum est. Quoad *titulum*, & quæ in illo fundatur, *bonam fidem*, quæ duo in omni præscriptione requiruntur, ipsæ leges faciunt nos securos, cum in præscriptione extraordinaria, seu longissimi vel im-

memorialis temporis, præsumant & titulum & bonam fidem. *can. 15. c. 1. & l. 4. cit.* pro quo autem stat præsumptio Juris, nec allegare nec probare debet, quod Jus præsumit, sed id pro veritate habetur, quamdiu oppositum non ostenditur. *c. fin. de restitu. spoliator. in 6. l. 25. ff. de probat.* cum talis præscribens habeat intentionem fundatam in Jure, & probationem liquidissimam ex præsumptione Juris, ut vocat Mascard, *concl. 1221. n. 11.* Neque, ut erroneè supponit objectio, coloni se fundant in *titulo locati - conducti*, qui utique ad præscribendum, & ad verè ac suo nomine possidendum, non sufficit, sed in titulo præsumpto, & specificè non assignabili, quam præsumptionem inducit usus longissimi temporis, quo non solutus est manipulus decimus, sed primùm undecimus quisque: qui usus, & tanto tempore frequentati actus omissionis fuerunt actus possessorij negativi, & colonos constituerunt in quasi-possessione immunitatis ab obligatione ad decimos manipulos, & quidem in quasi-possessione vera, Juridica, suo nomine & cum opinione juris habita, ac proportionata ad præscriptionem privativam juris alieni; consequenter nec deficit tertia conditio ad præscribendum necessaria, nimirum *possessio*. Neque tibi scrupulum moveat status laicalis colonorum, eò quod Laici non sint capaces decimarum tanquam juris spiri-

spiritualis, & hujus possidendi; probe enim notandum est discrimen inter hæc duo, *prescribere decimas*, & *prescribere decimis*: illud primum, seu decimas vel jus decimandi adhuc annexum titulo spirituali acquirere prescribendo utique non possunt Laici, utpote incapaces possidendi: at verò istud posterius omnino Laicis competere potest; nam *prescribere decimis*, seu immunitatem à decimis vel ex toto, vel ex parte (uti in hoc casu immunitatem à decimo manipulo) acquirere & possidere suo modo (nempe negative & prescriptioni privativæ proportionaliter) quare non valeant Laici, prorsus nihil obstat; cum huiusmodi immunitas nihil habeat spiritualitatis, sed sit mera privatio juris alieni, nempe decimatoris ad decimos quosque manipulos. Si ergo Laici possint totam immunitatem à solvendis decimis possidere, & prescribendo obtinere, atque sic recuperare libertatem à Natura concessam, cujus utique capaces sunt; quare nequeant possidere & prescribendo acquirere partem immunitatis, extinguendo jus alienum decimatoris ad exigendum manipulum decimum? Neque replices, hoc ipso, quòd coloni non solvant decimum manipulum, eos acquirere decimas ex parte, & sic *prescribere decimas*, non *decimis tantum*; nam scire te velim, *decimas* non esse, antequam fiat separatio fructuum; & eo-

rum pars pro decimis secernatur & designetur.

Quod additum est de ignorantia, ac si hæc impedivisset prescriptionem, adeò non stringit, ut potius vix aliqua unquam currere vel compleri possit prescriptio sine aliqua ignorantia illius, contra quem prescribitur; proin ignorantia non impedit prescriptionem, alias vix unquam habere locum posset, uti rectè advertit Arnoldus Rath in *trac. de Usucap.* quis enim tam bardus est & stolidus, quis tam focors & negligens, ut sciens, rem suam ab alio possideri, aut jus suum ab alio usurpari, vel aliquid fieri contra jus suum, id patiatur? Dein præsentia ignorantia non omnino invincibilis & absque omni culpa fuisse videtur ex parte decimatoris Communitatis Ecclesiasticæ, dum tanto tempore omisit explorare, quæ sibi competant jura, quas & quantas decimas colonis elocaverit &c. Neque punitio negligentæ in Jure principalis fuit causa introductæ prescriptionis, sed solum secundaria, ut passim tradunt DD. præsertim Theologi. Prescriptio longissimi temporis secundum Jura Civilia, quæ ad illam non requirebant bonam fidem, habebatur quidem pro pœnali & odiosa, at verò de Jure Canonico, quæ requirit bonam fidem in omni prescriptione, nec prescriptio longissimi temporis pro mere pœnali & odiosa habetur, sed pro

favorabili non minùs, ac præscrip-
tio longi temporis. *can. placuit. §. po-
tiss. caul. 16. q. 3.* & punitio negli-
gentiæ solum secundariò attenditur,
principaliter autem bonum Reipub-
licæ, resultans ex dominiorum cer-
titudine, & litium evitacione, quæ
obtinentur per præscriptionem.
Vid. ea, quæ tradidi in *parte priori
meorum decisionum decis. 69. q. 3.*

Quintum probat in tantum, in
quantum observantia viciniæ sola
non sufficit ad satis probandum,

etiam in hoc pago vigere similem
observantiã. Interim tamen in dubio
bona petitur præsumptio ex obser-
vantia viciniæ, quòd in loco vicino
nempe in hoc quoque pago, si non
constet de opposito, simile quid ob-
servetur, uti notant DD. adeòque
etiam in hoc pago, sicut in vicinis,
usum secernendi & designandi un-
decimos primùm manipulos non
sine titulo iusto & bona fide in-
troducendum esse.

TITULUS XXXI.

De Regularibus, & Transeuntibus ad
Religionem.

DECISIO CIV.

De Professione Religiosa dubia, &
perperam declarata pro
nulla.

SPE.